

Gestaltningnivåer för allmän platsmark, park, torg, plantering i gatumiljö och lekmiljö

Allmänt

Gestaltningnivå beskriver i detta sammanhang en plats estetiska värden. För att beskriva önskad gestaltningnivå i olika projekt anges hög, mellan eller låg nivå för aktuell plats i projektets förstudie och uppdragsspecifikation. Olika delar inom platsen kan ha olika gestaltningnivå. Projektör och beställare ska alltid ha en dialog om gestaltningnivån då projekteringen inleds. I stora drag bör man utgå från en högre gestaltningnivå i de områden där det rör sig flest människor. Platser som byggs om ska alltid samspela med sin omgivning vad gäller nivå. Valet av gestaltningnivå är också kopplat till hur mycket pengar som finns för projektet. En högre gestaltningnivå behöver inte innebära en högre driftskostnad.

Detta avsnitt utgör ett verktyg för att kunna ha en dialog internt och med en projektör om den gestaltningmässiga ambitionen för en plats. Förklaringarna för de olika gestaltningnivåerna används för att ha gemensamma referenspunkter i dialogen. Innehållet under gestaltningnivåerna är exempel som förtydligar hur utformning och innehåll på en plats kan variera beroende på ambitionsnivå för gestaltning.

Norrköpings kommun har en riktlinje för arkitektur som konstaterar att befintliga stadsdelar ska hanteras med respekt för arkitektoniska särdrag, karaktär och kulturhistoria. Det offentliga rummet ska hålla hög kvalitet och inbjuda till ett mångfaldigt stadsliv. Extra stor omsorg ska läggas vid gestaltning av gaturum och parker i viktiga/väl synliga lägen och vid större projekt. Det gäller i synnerhet för innerstaden, längs större infartsvägar, utmed järnvägen samt europavägarna. Se Riktlinje arkitektur: <https://norrkoping.se/download/18.6bf40d04169c2cece8f2bd6/1557235462145/Arkitekturstaden%20Norrk%C3%B6ping-webb.pdf>

I Kunskapsunderlag för grönstruktur

(https://www.norrkoping.se/download/18.47b370b17b5313e6d84edb/1633363814370/Kunskapsunderlag_för_grönstruktur3.pdf) beskrivs olika typer av parker (stadspark, stadsdelspark, närpark och fickpark) samt vilket innehåll och funktion de ska uppfylla.

Begreppet gestaltningsnivå används också för öppna dagvattenlösningar. Där beskriver kategori 1, 2 och 3 olika utföranden av dagvattenlösningar. Dessa nivåer är utvecklade i samarbete med det kommunala VA-bolaget Nodra. Se mer info om gestaltningsnivåer för dagvatten i Teknisk handbok under dagvattenkapitlet.

Här följer en beskrivning av vad gestaltningsnivåerna innebär för platsens utformning:

Hög gestaltningsnivå

Typ av plats

Ofta har stadsparker en hög gestaltningsnivå då de välkomnar besökare från hela staden. Välbesökta stadsdelsparker, kajer, torg eller miljöer med höga kulturhistoriska värden i innerstaden kan också ha hög gestaltningsnivå.

För gator kan stadshuvudgator och lokalgator där många människor rör sig i innerstaden ha en hög gestaltningsnivå.

Material och utrustning

Exempel på vad parker, kajer, torg och gator med hög gestaltningsnivå kan innehålla är:

- Högre detaljrikedom och variation i val växter, utrustning och material
- Platsbyggda och specialutformade lösningar
- Mer komplexa former på olika ytor, beläggningsmönster och friser
- Inslag som tillåter fler funktioner och unika upplevelser, exempelvis el-uttag, vattenspegel, konstnärlig gestaltning
- I vissa fall omsorgsfullt renoverade strukturer och objekt om de ska bevaras på platsen

Lösningar som kräver en anpassad eller mer frekvent drift förekommer, exempelvis perenn-planteringsytor bestående av en bred variation av växtmaterial som kräver regelbunden tillsyn och skötsel under hela året för att säkerställa ett frodigt och blommande utseende.

Exempel på platser som har en hög gestaltningsnivå i Norrköping

Carl Johans park

Faktoriparken

Promenaderna

Nya Torget

Hörsalsparken

Olai Kyrkogata

Strömparken

Hyrkuskens park

Mjölharens lekmiljö

Mellan gestaltningsnivå

Typ av plats

Stadsdelsparker och torg i ytterstaden och ytterområden, närparker och lokala lekmiljöer har ofta en mellan- gestaltningsnivå.

För gator kan infartsleder till staden, entréer, huvudstråk och lokalgator i ytterstaden ha en mellan- gestaltningsnivå.

Material och utrustning

På platser med mellan-gestaltningsnivå finns en omsorg om miljön men som är enklare och mer rationell än för hög gestaltningsnivå.

Exempel på vad parker, gator och torg, närparker och lokala lekmiljöer med mellan gestaltningsnivå kan innehålla är:

- Standardmodeller för utrustningar. Befintlig utrustning (även om det är standardmodeller) kan sparas och renoveras (istället för att köpa in nytt)
- Enklare beläggningsmönster och former på ytor
- Utformning som är anpassad för att platsen ska kunna skötas på ett rationellt sätt
- Identitetsskapande detaljer, dock i mindre utsträckning än på en plats med hög gestaltningsnivå
- Trädplanteringar i gatumiljö, ibland även lökplantering

Exempel på platser som har en mellan-gestaltningsnivå i Norrköping

Ellen Mobergs park

Vidablicksparken

Klingsbergsparken

Lindövägen

Hjalmar Brantings gata

Stensötaparken

Låg gestaltningsnivå

Typ av plats

Platser som har en låg gestaltningsnivå finns överallt i staden. Ofta är det mellanrumssytor där människor inte vistas några längre stunder, utan egentligen bara passerar. Vissa ytor är väldigt enkla i sin utformning men kan ändå uppskattas mycket av användare, exempelvis en större gräsyta. Ibland finns det inte så mycket att göra på platserna, ibland innehåller de enkla utrustningar (exempelvis fotbollsmål) och funktioner. Platser med låg gestaltningsnivå kan ha värden och funktioner som är viktiga utan att det är de estetiska värdena som har högsta prioritet.

Ofta kan ringleder och genomfartsleder ha en låg gestaltningsnivå.

Material och utrustning

På platser med låg gestaltningsnivå finns en hög grad av förenkling i materialval, ytors utformning och val av utrustningar (om det ens förekommer utrustningar).

Exempel på vad platser med låg gestaltningsnivå kan innehålla är:

- I princip uteslutande standardlösningar
- Projekteringen anpassas så att det är så enkelt som möjligt för driften att sköta platsen rationellt.
- Driftsfrekvensen kan vara lägre, utan att det påverkar intrycket av platsen. Det kan exempelvis spontanetablera sig växter, utan att det egentligen gör så mycket för upplevelsen av platsen
- I vägmiljö kan höggräs med blommande inslag tillåtas på vissa platser. Lökplanteringar kan finnas längs delar av vägsträckan.

Exempel på platser som har en låg gestaltningsnivå i Norrköping

Industriområden

Refuger

Grönytor längs vissa G/C-stråk i bostadsområden